

PORÓWNANIE OCENY RZEŻNEJ KRZYŻÓWEK NIEKTÓRYCH RAS OWIEC

TADEUSZ EFNER

Katedra Szczegółowej Hodowli Zwierząt Wyższej Szkoły Rolniczej
w Lublinie

Kierownik: *prof. dr A. Domański*

DONIESIENIE

Wzrastające zapotrzebowanie na mięso, szczególnie nieprzetłuszczone, powoduje coraz większe zainteresowanie problemem mięsnego kierunku użytkowania zwierząt. W stosunku do innych gatunków zwierząt kierunek ten w owczarstwie rozwinął się w mniejszym stopniu z powodu większego zwracania uwagi na użytkowanie wełniste owiec. Ostatnie jednak lata, jak podaje literatura krajowa i zagraniczna (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 14) wskazują na to, że dalszy rozwój owczarstwa jest uzależniony w znacznej mierze od podniesienia mięsnej użytkowości owiec i odpowiedniego powiązania jej z użytkowaniem wełnistym.

Produkcja żywca rzeźnego w owczarstwie krajowym opiera się w większości na jagniętach i młodzięży do 10 miesięcy życia, której udział, jak podaje szacunkowo Jelowicki (6) wynosi około 62% ogólnego pogłowia owiec przeznaczonych na rzeź. Stąd badania związane z mięsnością idą przeważnie w kierunku doskonalenia techniki tuczu jagniąt, doboru materiału rodzicielskiego do kojarzeń oraz poznawania wartości rzeźnej owiec przez określanie wydajności poubojowej i stosowanie różnych metod oceny tusz.

Na wielkość produkcji mięsa baraniego wpływają różne czynniki. Między innymi na produkcję tego gatunku mięsa może wpływać dodatnio zwiększenie plenności maciorek i odpowiedni dobór ras do krzyżowania przemysłowego.

Spośród pogłowia owiec hodowanych w Polsce najwyższą plenność posiadają wrzosówki. Jak podaje Czaja (1) rodzą one przeważnie bliźnięta.

Mając na uwadze dużą plenność wrzosówek, ich zdrowotność i żywotność oraz dobre odchowanie jagniąt, świadczące o stosunkowo wysokiej mleczości, autor postanowił przeprowadzić doświadczenia mające na celu

porównanie wartości rzeźnej skopów trzech grup: wrzosówek, pierwszego pokolenia po maciorkach wrzosówkach i trykach polskiej owcy krzyżówkowej oraz skopów polskiej owcy krzyżówkowej.

Doświadczenia są prowadzone w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym Uhrusk. Materiał do porównania wartości rzeźnych stanowiły 54 skopy, które podzielono na 3 grupy po 18 sztuk. Do I grupy weszły skopy wrzosówki, do II skopy krzyżówki po wrzosówkach i do III skopy polskiej owcy krzyżówkowej.

Skopy wszystkich grup żywione były przez cały okres od urodzenia do 10 miesięcy według norm Instytutu Zootechniki z 1961 r. (11). Odłączanie od matek następowało po ukończeniu 14 tygodni życia. Celem porównania jak przebiega wzrost i jaka jest wartość poubojowa bliźniąt i jedynaków, do I i II grupy wybierano skopy z urodzeń bliźniaczych, a do III z urodzeń pojedynczych. Należy podkreślić, że wrzosówki kryte zarówno trykami swej rasy jak i długowłnistymi rodziły w przeważającej większości dwojaczki.

Wszystkie zwierzęta poddawano ubojowi w wieku ± 10 miesięcy, a następnie przeprowadzano dysekcję prawych półtuszek według metody opracowanej przez Instytut Zootechniki (10). Wyniki wstępnych obliczeń zamieszczone są w tabelach 1, 2, 3, 4.

Ciężary ciała po urodzeniu i w wieku 10 miesięcy oraz przyrosty za cały okres i średnie dzienne zestawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Przyrosty ciężaru ciała od urodzenia do 10 miesięcy życia
Daily gains of body weight from birth till ten months of life

Grupy skopów	Średnie ciężary ciała w kg		Przyrosty w kg	Przyrosty dzienne w g
	po urodzeniu	w wieku 10 miesięcy		
I	3,35	30,65	27,30	90
II	3,40	40,94	37,54	125
III	5,35	41,44	36,09	124

Z porównania danych liczbowych poszczególnych grup wynika że ciężary ciała skopów I i II grupy po urodzeniu różniły się nieznacznie, bo tylko o 0,05 kg, natomiast w wieku 10 miesięcy różnica wzrosła do 10,29 kg na korzyść II grupy. Różnica w ciężarach ciała po urodzeniu oraz w wieku 10 miesięcy pomiędzy I i III grupą wynosiła 2,0 i 10,79 kg, a II i III — 1,95 i 0,50 kg.

Niewielka różnica w wadze końcowej pomiędzy skopami II grupy urodzonymi jako bliźnięta i III grupy urodzonymi jako pojedynki świadczy o bardzo szybkim wzroście pierwszych i ich przydatności do produkcji mięsa.

Tabela 2

Wydajności rzeźne w kg i %
Slaughter weight in kgs and %

Wyszczególnienie	I grupa		II grupa		III grupa	
	kg	%	kg	%	kg	%
Ciężar tuszy ciepłej	14,76	48,17	19,38	47,33	19,90	48,03
Ciężar tuszy chłodnej	14,49	47,29	19,08	46,61	19,54	47,16
Odpadki poubojowe	15,79	51,52	21,36	52,19	21,35	51,52
Ubytek przy rozbiorze	0,10	0,31	0,20	0,48	0,19	0,45
Ciężar przedubojowy	30,65	100,00	40,94	100,00	41,44	100,00

Tabela 2 zawierająca wydajności rzeźne skopów omawianych grup wykazuje, że w grupach I i III są one wyrównane (47,29 i 47,16% w stosunku do tuszy chłodnej), natomiast w II — jest ona trochę niższa (46,61%). Wydajności te są niższe od podawanych przez Kędzierską (8) dla owiec krzyżówkowych w tym samym wieku (50,41). Niższe wydajności uzyskane w omawianym wypadku wynikają prawdopodobnie ze stosowania niższych norm żywieniowych w okresie doświadczalnym.

Tabela 3

Udział wartościowych wyrębów w tuszy (antrykot, comber, kulka i poledwiczka) w kg i %

The share of primal cuts in the carcass (loin, filet, leg and sirloin) in kgs and %

Rodzaj wyrębu	Tusze skopów			
	I grupa	II grupa	III grupa	
Antrykot, comber,	kg	6,16	7,68	8,28
kulka i poledwiczka	%	42,54	40,28	42,37
Pozostałe wyręby	kg	8,13	11,07	10,94
	%	56,11	58,00	55,97
Ubytek przy rozbiorze	kg	0,20	0,33	0,32
	%	1,35	1,72	1,66
Razem tusza	kg	14,49	19,08	19,54
	%	100,00	100,00	100,00

Jak wykazuje tabela 3, średni procent wartościowych wyrębów (antrykot, comber, kulka i poledwiczka) w tuszy badanych skopów jest niższy w grupie II (40,28%) niż w grupach I i III (42,54 i 42,37%).

Średnie ilości mięsa, tłuszczu i kości wykazują pewne różnicowanie (tab. 4).

Tusze skopów I i II grupy zawierają większy procent mięsa (60,26 i 60,20%) niż III grupy (59,16%).

Procent tłuszczu jest niższy w tuszach skopów wrzosówek (18,39), a najwyższy w tuszach skopów polskiej owcy krzyżówkowej (19,28).

Tabela 4

Srednie ilości mięsa, tłuszczu i kości w tuszy w kg i %
Average quantities of meat, fat and bones in a carcass (in kgs and %)

Rodzaj tkanki	Tusze skopów			
	I grupa	II grupa	III grupa	
Mięso	kg	8,73	11,49	11,56
	%	60,26	60,20	59,16
Tłuszcz	kg	2,66	3,61	3,77
	%	18,39	18,91	19,28
Kości	kg	2,80	3,46	3,76
	%	19,28	17,97	19,23
Strata przy rozbiorze	kg	0,30	0,55	0,45
	%	2,07	2,92	2,33
Razem	kg	14,49	19,08	19,54
	%	100,00	100,00	100,00

Procentowy udział kości jest najniższy w II grupie (17,97 %) a pozostałe grupy zawierają ich 19,28 i 19,23 %.

Kędzierska (8) podaje, że w tuszach tuczonych skopów krzyżówkowych ubijanych w wieku 9—10 miesięcy, mięso stanowiło 63,04 %, kości 15,97 %, a tłuszcz 20,27 %. Wyniki uzyskane przez autora wykazują niższy procent mięsa i tłuszczu, a wyższy kości. Powodem tego jest prawdopodobnie mniej wyrównany materiał doświadczalny i mniej intensywne żywienie w okresie doświadczalnym.

Wstępne wyniki tej pracy można streścić następująco:

1. W okresie od urodzenia do 10 miesięcy życia skopy wrzosówki z urodzeń bliźniaczych uzyskały średnio 27,30 kg przyrostu, skopy krzyżówki (♀ wrzosówka × ♂ polskiej owcy długowiełnej) również z urodzeń bliźniaczych — 37,54 kg oraz skopy polskiej owcy krzyżówkowej (pojedynki) — 36,09 kg. Średnie przyrosty dzienne w tym samym okresie w poszczególnych kolejnych grupach wynosiły 90, 125 i 124 g.

2. Wydajność rzeźna skopów I grupy w stosunku do tuszy chłodnej wynosiła 47,29 %, II — 46,61 % i III — 47,16 %.

3. Wartościowe wyręby tuszy (antrykot, comber, kulka i poledwiczka) wynosiły w I grupie 42,54 %, II — 40,28 % i III — 42,37 %.

4. Dysekcja wykazała korzystniejszy skład tuszy skopów II grupy w stosunku do III ze względu na wyższą procentową zawartość mięsa i niższą kości. Tusze skopów I grupy składały się w 60,26 % z mięsa, 18,39 % tłuszczu i 19,28 % kości, II grupy w 60,20 % z mięsa, 18,91 % tłuszczu i 17,97 % kości oraz III grupy w 59,16 % z mięsa, 19,28 % tłuszczu i 19,23 % kości.

5. Przeprowadzona ocena wartości rzeźnej 10-miesięcznych skopów krzyżówek po maciorkach wrzosówkach i trykach owcy długowiełnej

wykazała przydatność wrzosówek do krzyżowania przemysłowego w celu produkcji jagniąt mięsnych.

Wyniki powyższe otrzymane na podstawie dotychczas przeprowadzonych doświadczeń i obliczeń stanowią wstępną część pracy. Dalsze doświadczenia z tego zakresu są w toku.

LITERATURA

1. Czaja M. — Studia nad Wrzosówką. Warszawa 1937.
2. Domański A., Efner T. — Opłacalność tuczu jagniąt w zależności od końcowego ciężaru ciała. Maszynopis, 1964.
3. Dżaparidze J. G. — Owcewodstwo, nr 1, 1961.
4. Efner T. — Roczn. Nauk Roln., t. 82 ser. B, zesz. 3, 1963.
5. Jankowski S. — Przegl. Hod., nr 12, 1963.
6. Jełowicki S. — Przegl. Hod., nr 1, 1960.
7. Jełowicki S. — Zagadnienie mięsnego użytkowania owiec. Referat wygłoszony na Walnym Zjeździe PTZ 24—25.IX.1964, PWRiL 1964.
8. Kędziarska W. — Metoda i próba porównawczych badań użytkowości mięsnej owiec krajowych. Maszynopis, 1964.
9. Krüger L. (tłum.) — Przegl. Hod., nr 7, 1960.
10. Nawara W., Osikowski M., Kluz I., Modelska M. — Wycena tryków na podstawie badania wartości potomstwa w stacjach oceny tryków Instytutu Zootechniki za rok 1962. PWRiL, Warszawa, 1963.
11. Normy żywienia zwierząt gospodarskich, praca zbiorowa. Wydanie II PWRiL, Warszawa, 1961.
12. Skoczylas A., Kędziarska W. — Roczn. Nauk Roln., t. 76, ser. B, zesz. 3, 1960.
13. Śliwa Z., Kozel E. — Przegl. Hod., nr 5, 1962.
14. Załuska J. — Badania nad wynikami produkcyjnymi różnych krzyżowań użytkowych prowadzonych na materiale żeńskim merynosa polskiego. Wyd. PTZ Szczecin — Warszawa, 1963.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА УБОЙНОЙ ПРОДУКТИВНОСТИ НЕКОТОРЫХ ПОРОД ОВЕЦ

Резюме

Сравнивалась убойная продуктивность холостых баранов в трех группах: I. вжосувек (вжосковая овца — польская разновидность северной короткохвостой овцы), II. первого поколения метисов по маткам вжосувкам и баранам польской длинношерстной овцы, III. польской длинношерстной овцы.

Убою и диссекции подвергнуто 54 холощенных баранов по 18 в каждой группе.

I и II группы состояли из холощенных баранов, рожденных в двойнях, III группа из рожденных в одиночку.

Средний вес тела при рождении, в той же последовательности групп, составлял 3,35 кг, 3,40 кг и 5,35 кг, а в возрасте 10 месяцев (при уборе) 30,65 кг, 40,94 кг и 41,44 кг.

Прирост веса в кг за весь период от рождения до 10-месячного возраста и убойный вес охлажденной туши по отношению к живому весу выразились в следующих цифрах: в I группе — 27,30 кг и 47,29%, во II группе — 37,54 кг и 46,61% и в III группе 36,09 кг и 47,16%.

Диссекция обнаружила состав туши II группы по сравнению с III, ввиду большого процентного содержания мяса и меньшего костей.

Приведенные данные позволяют признать пригодность для промышленных целей продукта скрещивания маток вжосувок с баранами польской длинношерстной овцы.

COMPARATIVE CARCASS GRADING OF SOME SHEEP BREEDS

Summary

The aim of the work was to compare the slaughter value of wethers of 3 groups of „heather“ sheep of the first generation from ewes of the same breed and of the wethers of the Polish long wool sheep.

Of the whole 54 wethers, 18 from each group were slaughtered and dissected. The „heathers“ group (I) and the crossbreds of the „heather“ sheep (II) included wethers from twins while the Polish long wool breed group (III) single born wethers.

Average body weight after birth in corresponding groups comprised 3.35; 3.40 and 5.35 kgs and at the age of 10 months (at the date of slaughter) — 30.65; 40.90 and 41.44 kgs respectively.

The weight increases during the period from birth — till the age of 10 months and the slaughter rendement in relation to the cooled carcass weight comprised in wethers of the I group 27.30 kgs and 47,29% of the 2-nd one — 37,49 kgs and 46.61% and of the 3-d — 36.09 kgs and 47.16%.

Dissection indicated better carcass composition of wethers of the second group as compared with the third one, because of higher percentage of meat and lower one of bones. The carcass grading of the 10 months old wethers (the crossbred of heater's ewes and rams of the Polish long wool sheep) indicated the suitability of „heater's sheep“ for industrial crossing for the fat lambs production.

STRESZCZENIE

Celem pracy było porównanie wartości rzeźnej skopów trzech grup: wrzosówek, I pokolenia po maciorkach wrzosówkach i trykach polskiej owcy długowłnistej oraz skopów polskiej owcy długowłnistej. Ogółem ubojowi i dysekcji poddano 54 skopy — po 18 z każdej grupy. Do grupy wrzosówek (I) i krzyżówek po wrzo-

sówkach (II) wchodziły skopy z urodzeń bliźniaczych, a do grupy polskiej owcy długowłnistej (III) skopy z urodzeń pojedynczych.

Średnie ciężary ciała po urodzeniu w tej samej kolejności grup wynosiły 3,35 kg, 3,40 kg i 5,35 kg a w wieku 10 miesięcy (w dniu uboju) — 30,65 kg, 40,94 kg i 41,44 kg.

Przyrosty za cały okres od urodzenia do wieku 10 miesięcy oraz wydajności rzeźne w stosunku do tuszy schłodzonej wynosiły — u skopów I grupy 27,30 kg i 47,29%, II — 37,54 kg i 46,61% oraz III — 36,09 kg i 47,16%.

Dysekcja wykazała korzystniejszy skład tuszy skopów II grupy w stosunku do III ze względu na wyższą procentową zawartość mięsa i niższą kości.

Przeprowadzona ocena wartości rzeźnej 10-miesięcznych skopów krzyżówek po maciorkach wrzosówkach i trykach polskiej owcy długowłnistej wykazała przydatność wrzosówek do krzyżowania przemysłowego w celu produkcji jagniąt mięsnych.